

> Prinses Máxima bij jubileumviering > jongvolwassenen beleidsbepalend

Raad van Kerken in Nederland

secretariaat: Kon. Wilhelminalaan 5, 3818 HN Amersfoort; tel. 033 4633844

algemeen secretaris: ds. K. van der Kamp

e-mail: rvk@raadvankerken.nl; website: www.raadvankerken.nl

Beraadgroep Geloven en kerkelijke gemeenschap

secretaris: T.H.M. Akerboom, Groesbeekseweg 64, 6524 DG Nijmegen

Beraadgroep Interreligieuze ontmoeting

secretaris: L.F.M. van Oers, Postbus 13049, 3507 LA Utrecht

Projectgroepen

- Ethische vragen
- Vieren
- Arme kant van Nederland/EVA
- Kerk en milieu
- Vluchtelingen
- Week van gebed voor de eenheid van de christenen
- De Eerste Dag

Oecumenisch Bulletin

redactie K. van der Kamp, Raad van Kerken in Nederland, Kon. Wilhelminalaan 5, 3818 HN Amersfoort; e-mail: rvk@raadvankerken.nl

medewerkers Dobber. Dirk Visser, Floris Visser, Herman Noordegraaf, Margarithe Veen, Mijne Bosman

foto's pag 7 Ronald Bolwijn; pag 18 Wim Kluvers

foto omslag deel 'Vlam van de Geest'

Steun de Raad van Kerken!**Geef een gift aan de Stichting Vrienden van de Raad!**

De Raad van Kerken in Nederland zet zich in voor de samenwerking tussen de kerken en voor de betrokkenheid van de kerken in de samenleving. Ons werk neemt steeds toe, maar onze financiën groeien niet mee. U kunt daar iets aan doen. Word een vriend of vriendin van de Raad: postbank 559839 t.n.v. Stichting Vrienden van de Raad te Amersfoort.

UITGAVEN

CHARTA

Charta Oecumenica in toegankelijke taal. Zo kan de uitgave worden getypeerd die de Dioce-sane Werkgroep voor Oecumene van het rooms-katholieke bisdom Groningen-Leeuwarden naar buiten heeft gebracht. De Charta Oecumenica is een handvest voor groeiende samen-werking tussen de kerken in Europa. Zowel de Conferentie van Europese Kerken (CEC) als de Raad van Europese Bisschoppenconferenties (CCEE) hebben dit handvast ondertekend. Zij pleiten voor dialoog en samenwerking. De fundamentele oecumenische taken worden in de uitgave beschreven. Met fraaie foto's van Susan Boukema is de uitgave (€ 5,- ook visueel aantrekkelijk. Informatie is ook te vinden op de website www.bisdomgroningenleeuwarden.nl.

BOUWEN

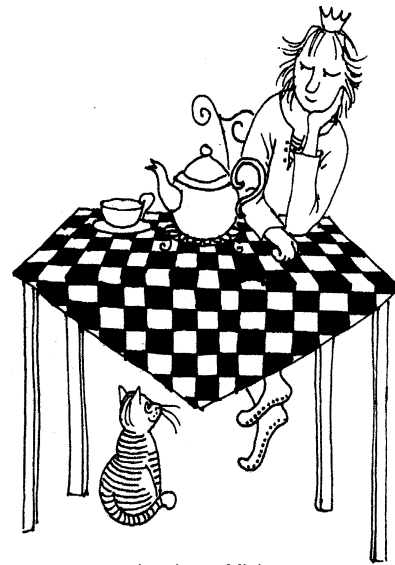
Met de ondertitel 'Doekle Terpstra in gesprek met Maarten Meester' is er nu ook een boek op de markt waarin de regisseur van 'Benoemen en bouwen' zijn ideeën uitlegt. De HBO-topman is sinds vorig jaar bezig Nederlanders (waaronder leden van de plenaire Raad) te mobiliseren voor het positief uitbouwen van de cohesie in de Nederlandse samenleving. Hij richt zich tegen de 'verwildering' van de samenleving. Terpstra gaat onder meer in op thema's als sport, onderwijs, homoseksualiteit, veiligheid en werken. Het boek 'Benoemen en bouwen' is uitge-bracht door Ten Have en verkrijgbaar in de boekhandel.

648 KERKEN

Nederland telt meer dan 648 kerken en kerkelijke genootschappen. Althans: zoveel kerken staan opgesomd in het onlangs verschenen *Handboek Christelijk Nederland*. De algemeen secretaris van de Raad, kreeg op 13 maart het eerste exemplaar overhandigd. 'De vele ker-ken zijn uiting van het verlangen om het evangelie in de eigen (sub)cultuur een plaats te geven', zei hij bij die gelegenheid. Het boek is samengesteld door E.G. Hoekstra en M.H. Ipenburg; het telt 752 pagina's en kan dienen als een soort vraagbaak. Verkrijgbaar via de boekhandel.

ALS IK GROOT BEN

Met een knipoog naar Prinses Máxima brengt Giga-Boek een kinderboek uit voor de minima over 'werk'. De titel is 'Als ik groot ben, word ik prinses'. Het thema 'arbeidsethos' (versus zorgtaken) is luchtig verpakt in een modern sprookje, waarbij prinses Minima op zoek gaat naar een baan. Verkrijgbaar in de boekhandel.

uit: prinses Minima

BLOEMEN

Hij had nooit bloemen op zijn werkkamer. Nu stond er ineens een grote bos paarse lisianthussen op zijn tafel. Hij was gisteren voor het eerst sinds maanden humeurig op zijn werk gekomen en had besloten naar buiten te gaan om voor zichzelf bloemen te kopen.

Lief zijn voor zichzelf. Zo noemde hij het. En hij kon het iedereen aanraden. Alle vergaderaars op zijn kamer ontlokte hij een glimlach met zijn verhaal. Toch even aan het denken gezet: wanneer was ik de laatste keer lief voor mezelf? En het leidde tot gesprekken, over het geven van complimenten aan jezelf. En over dat dat soms bitter noodzakelijk is, omdat geen van de collega's het doet.

Het is een daad van 'er mogen zijn'. Een versleten uitdrukking, misschien. Maar als je mensen hebt gesproken die tot wanhoopsdaden toe het gevoel missen 'er te mogen zijn', is het ineens niet meer gratis. Dan wordt lief zijn voor jezelf (en dat ook kúnnen) een daad van lof en dankbaarheid. Ik herinner me een vrijwilligster in het kerkelijke werk voor wie het verzorgen van bloemen in de kerk tot gebed geworden was. Het er zelf van genieten, de dankbaarheid en het vereren waren één geheel.

Wie tot liefde en respect voor zichzelf in staat is, weet dat dat goed doet. Dat is vruchtbare bodem om er ook voor anderen te zijn. (Ik moet er nog eens een goede exegese op loslaten, maar gaat "Heb je naaste lief als jezelf" niet daarover?). Wie ziek is, of eenzaam, of door groot verdriet getroffen, weet hoe belangrijk het is dat mensen lief aan je doen. De ellende moet je zelf dragen. Jouw rouw is alleen van jou. En al het lieve dat je ervaart, is maar plezier op de wonde, balsem in het beste geval. Maar waar zou je zijn zonder dat?

Van Lenette van Dongen las ik een column over haar opvoeding, over de koekjes die ze altijd eerst aan anderen moest uitdelen. Haar tekst eindigde met: "Ik heb vandaag een heel goede bui, en die ga ik lekker helemaal alleen opmaken."

Ik ga maar eens een bos bloemen kopen. Voor mezelf.

Dobber

ROYAAL BEZOEK JUBILEUM

Met de komst van Prinses Máxima naar de Jacobikerk op 21 juni krijgt de jubileumviering van de Raad een koninklijk tintje. De jubileumviering in de Jacobikerk in Utrecht kan door iedereen worden bijgewoond, maar het is verstandig u op te geven per e-mail via 40jaar@raadvankerken.nl of telefonisch 033 4633844. Is de kerk vol, dan krijgt men dat bij opgave te horen.

De NCRV maakt een televisieregistratie van de viering in de Jacobikerk. Geïnteresseerden kunnen de opnames bekijken via het themakanaal 'Geloven'.

Diverse raden organiseren activiteiten in het kader van 40 jaar Raad van Kerken. Het startschot vindt plaats op zondag 15 juni in respectievelijk de steden Groningen, Den Helder, Maastricht en Oostburg. De kerken geven daarbij kaarslicht door bij wijze van estafette in het geloof. De lichten komen op 21 juni bij elkaar in de Jacobikerk in Utrecht. Ook eigen meegenomen kaarsen zijn welkom. Men kan kaarsen meenemen van huis of uit de eigen gemeente/parochie. Bij binnenkomst van de kerk kan men de kaarsen plaatsen in een daarvoor bestemde bak. Ook deze kaarsen zullen tijdens de dienst ontstoken worden.

De feestelijkheden in Utrecht beginnen om 13.00 uur met een ontvangst. Om 13.30 uur houden Henk van Hout (voorzitter van de Raad), Marloes Keller (lid van het Centraal Comité van de Wereldraad) en Ineke Bakker (oud-secretaris) een korte inleiding. Hun verhalen worden afgewisseld met beeldfragmenten. De NCRV-radio (Hennie Burggraaff) geeft daarna leiding aan het gesprek, waarbij het materiaal wordt gebruikt voor een radio-uitzending van Schepper & Co.

Prinses Máxima

Prinses Máxima komt daarna. Zij zal het eerste exemplaar van het jubileumboek in ontvangst nemen en de viering bijwonen. Deze viering staat onder leiding van dr. Gert Landman, voorzitter van de projectgroep Vieren van de Raad van Kerken. Vertegenwoordigers van verschillende kerken zullen inbreng hebben bij onder meer de voorbeden. Om 17.00 uur is er gelegenheid voor ontmoeting, waarna de die-hards zich kunnen overgeven aan de Kerkennacht georganiseerd door de Utrechtse Raad.

Informatie is ook te vinden in de jubileumkrant. Deze is gratis te bestellen via rvk@raadvankerken.nl (zolang de voorraad strekt).

JONGVOLWASSENEN

De Raad van Kerken bouwt het thema van het 40-jarig jubileum komend jaar verder uit. Doel is spirituele verdieping aanbrengen en kerkelijke verbreding van het thema 'opdat zij allen één zijn'. De leeftijdsgroep van 20 tot 35 jaar zal daarbij extra aandacht krijgen. De Raad denkt dat de jonge generatie kan helpen om een paradigma voor de oecumene te formuleren, gebaseerd op het denkkader van een nieuwe, vitale generatie.

De Raad van Kerken kent veel deelnemers van 45 jaar en ouder. De groep van 20-35 jaar is relatief ondervertegenwoordigd. Een soortgelijke leeftijdsopbouw zie je ook bij de verschillende lidkerken. De kerken weten kinderen over het algemeen wel te bereiken. Ook ouderen laten zich verbinden met het instituut kerk. Maar de jongvolwassenen zijn moeilijker te binden. Zij reserveren ogenschijnlijk hun tijd voor carrière en gezinsopbouw. Toch zijn zij juist gewend aan het oppakken van verantwoordelijkheden, omdat ze hun studie hebben afgesloten en zich openstellen voor het aangaan van meer relationele en maatschappelijke verplichtingen. Zij zijn interessant voor de kerk, omdat ze nieuw elan kunnen bieden en ook een eigen denkkader meebrengen. Iedere generatie kent nu eenmaal een eigen blikrichting en levensoriëntatie. Volgens de literatuur kenmerkt de generatie zich door een zakelijke benadering. De jongvolwassenen communiceren vlot, direct en netwerkgericht.

De Raad van Kerken wil daarbij het thema uitbouwen dat op 21 juni centraal staat. Het motto 'opdat zij allen één zijn' sluit direct aan bij het kerndoel van de Raad, namelijk de bevordering van het oe-

cumenische contact; 'faith and order'. Door een jaarthema in het verlengde van het jubileum te kiezen, is het mogelijk om het thema verder uit te bouwen in andere contacten en door mogelijk op plaatselijk niveau elementen van de viering op 21 juni, of uit het boek, of uit de krant, of van de estafette verder op de eigen agenda te plaatsen. Door het lanceren van het jaarthema op 21 juni komt de dag in een breder perspectief te staan. Het

geeft aan 21 juni ook minder het karakter van iets eenmaligs, en houdt de oecumenische beweging in beeld als een procesmatige ontwikkeling. De Raad komt in het najaar in dit kader onder meer met een eigen vervolg op het internationale 'Called to be the One Church'.

Het aantrekkelijke van een focus op een jonge, vitale generatie is daarbij dat bestaande activiteiten opnieuw doordacht moeten worden op gebruikt jargon en begrippenkader. Alle kerken staan daarbij voor dezelfde vragen. De remonstranten toonden

eerder hun aandacht voor deze groep door in Hilversum een speciale gemeente Arminius te vormen waar deze leeftijdsgroep elkaar enkele keren per jaar treft.

INVLOED VAN ÉÉN GENERATIE

Binnen één generatie heeft er een complete heroriëntatie plaatsgevonden op de belangrijkste aspecten van de christelijke traditie. Er ontstonden dialogen over zaken waarover in 2000 jaar controversen waren ontstaan, die schier onoplosbaar leken te zijn vastgeroest. Dat betoogde dr. Anton Houtepen bij het afscheid op 9 april jl. van dr. Ton van Eijk, voorzitter en interim-secretaris van de Raad.

Houtepen gaf een opsomming van zaken die binnen één generatie in een nieuw daglicht zijn komen te staan. De Schriften zijn gezamenlijk vertaald (NBV), stukken catechese en exegese zijn gezamenlijk uitgebracht, de kerken zingen meer dan 150 kerkliederen samen, de kerkdeuren zijn geopend voor vreemdelingen en vluchtelingen, tentenkampen zijn gebouwd voor asielzoekers. "We hebben samen wegen verkend voor ontmoeting en dialoog met joden en moslims, hindoes, boeddhisten en humanisten. We beginnen samen te werken in projecten van zending en missie om samen present te zijn in een geseculariseerde cultuur en dat niet alleen met het oog op de financiën of het behoud van kerkgebouwen... We zijn begonnen onze zorgen te delen over de afbraak van het leefmilieu, de blijvende armoede, de telkens oploeiende internationale conflicten, de veranderde normen en waarden inzake seksualiteit en relaties, en een menswaardige stervensbeleiding."

Houtepen noemt het van belang stil te staan bij de reeds aanwezige gestalte van zichtbare eenheid, waarin de kerken elkaar tot zegen zijn en samen op weg zijn met hetzelfde evangelie. Hij spreekt over een 'conciliar community'. Het gaat daarbij om een beginsel van conciliaire gemeenschap met enerzijds trouw aan het apostolische getuigenis en tegelijk de bereidheid om te luisteren naar wat de Geest van God via de andere kerken te zeggen heeft.

Nieuwe allianties

Houtepen meent dat de kerken op tal van gebieden nieuwe allianties kunnen sluiten. Hij ziet onder meer mogelijkheden op het gebied van zending en missie. Concreet noemt hij uitwerkingen rond het gebruik van de nieuwe oecumenische bijbelvertaling, gezamenlijke evangelisatie en catechese, interreligieuze ontmoetingen, het opnemen van theologen uit andere kerken in eigen beleidscommissies. Hij ziet de koinonia als aanvangspunt, de gedachte dat je deelgenoot wilt zijn aan elkaars ontwikkeling.

De katholieke theoloog constateert dat er in de achterliggende jaren nieuwe oecumenische 'binnenmarkten' zijn gegroeid: tussen Eastern Orthodox en Oriental Orthodox Churches, tussen Rome, Constantinopel en Canterbury, tussen Anglicaanse en Lutherse Kerken in Scandinavië, Groot-Brittannië, Duitsland, Frankrijk en Noord-Amerika, tussen de kerken van de Reformatie enzovoort. Hij vindt dan ook dat het elkaar karikaturaal benaderen, moet ophouden. Hij wijst erop dat al in 1950 afspraken zijn gemaakt in het Toronto Statement, dat destijds door de Wereldraad als uitgangspunt werd aanvaard voor de onderlinge waardering van elkaars kerk-zijn, waarbij ook een zware delegatie van de Rooms-Katholieke Kerk participeerde. De gelijkwaardigheid van de gesprekspartners in de oecumenische dialoog is daarop gefundeerd.

SIBIU OP DE WEEGSCHAAL

De plenaire vergadering van de Raad van Kerken in Nederland wil de conclusies van Sibiu verder laten doorwerken in Nederland. Daarom heeft de Raad prioriteiten aangebracht in deze conclusies. Men wil een focus op een denktank die samenlevingsvragen doordenkt vanuit de christelijke identiteit. Verder vindt de Raad het belangrijk om jongeren sterker naar voren te laten komen in het oecumenisch beleid. Tenslotte wordt aandacht gevraagd voor de verbreding van de oecumenische traditie en het heropnemen van de dooperkenning.

Ruim drieduizend vertegenwoordigers van de verschillende christelijke kerken in Europa verzamelden zich van 4 tot en met 8 september 2007 in de Roemeense stad Sibiu voor de Derde Europese Oecumenische Assemblee. Tijdens deze bijeenkomst bespraken de kerken en kerkelijke gemeenschappen van Europa hoe de eenheid tussen de christenen bevorderd kan worden. Ook is gesproken over religieuze, ethische en politieke beleidsterreinen en de vraag hoe daarin de samenwerking zou kunnen worden geïntensiveerd. De Assemblee was een initiatief van de Conferentie van Europese Kerken (CEC) en de Raad van Europese Bisschoppenconferenties (CCEE). Vanuit Nederland reisde een groot aantal deelnemers naar Sibiu af. Teruggekomen is aan deelnemers de vraag voorgelegd: Kom met concrete voorstellen ten behoeve van de samenwerking van Sibiu in Nederland. En dat deed men. Er volgden vijftien aanbevelingen. De Raad heeft daar enige prioritering in aangebracht.

Denktank

De Sibiu-gangers schreven onder meer over de denktank: 'In de diverse debatten die er gevoerd worden over de samenleving en politieke keuzes wordt veelal de herkenbare christelijke stem gemist. En wanneer de 'stem van de kerk' wel klinkt, is die veelal voor de hand liggend en weinig zeggend, omdat alle lidkerken zich hierin moeten her-

kennen. Daarom zou het goed zijn als een onafhankelijke 'denktank' in het leven wordt geroepen die vanuit de christelijke identiteit een nieuw licht op de huidige maatschappelijke discussies kan laten schijnen.'

Stijl van jongeren

Over jongeren schrijven de Sibiu-gangers: 'De participatie van jongeren aan de oecumene vraagt tegen de achtergrond van de huidige culturele ontwikkelingen waarbij het accent ligt op beleving en projectmatige binding, om een andere 'stijl'. Het volstaat niet - hoe goed en belangrijk ook - om enkele jongeren te laten participeren in oecumenische structuren. Belangrijk is dat er belevingsmomenten zijn waar jongeren de waarde van de oecumenische ontmoeting persoonlijk kunnen ervaren.'

KARIKATUREN AFGeweZEN

De maatschappelijke onrust voor de verschijning van de film *Fitna* van Geert Wilders blijkt achteraf groter te zijn geweest dan de onrust toen de film één keer te zien was op internet. Verschillende religieuze organisaties, zeker ook vanuit moslimkringen, hebben rustig en evenwichtig gereageerd op de film. Diverse kerken deden in het publieke debat hetzelfde; hun woordvoerders sloten zich aan bij de verklaring in onderling overleg opgesteld door de Raad van Kerken.

Dr. Bas Plaisier en bisschop Ad van Luyn hebben via radio en televisie in eigen bewoordingen naar buiten gebracht dat iedere karikatuur van de islam moet worden afgewezen. "Het beeld dat de film oproept, is eenzijdig en provocerend", verklaarde de Raad eerder in een verklaring. "De kerken vinden dat de samenleving zich niet moet laten leiden door angstgevoelens. Als er problemen tussen groepen in de samenleving zijn, kunnen die alleen maar via onderlinge dialoog opgelost worden."

Om het standpunt te onderstrepen heeft dr. Ton van Eijk namens de Raad van Kerken deel uitgemaakt van een delegatie die in Cairo uitleg heeft gegeven over de situatie in Nederland. Het bezoek was georganiseerd in samenwerking met de Protestantse Kerk in Nederland en de moslimorganisaties CGI (Contact Groep Islam) en CMO (Contactorgaan Moslims en Overheid). Het standpunt van de Raad is verwoord op de website en naar allerlei media.

De Raad van Kerken vraagt in de verklaring religies met respect tegemoet te treden en van de Islam geen karikatuur te maken. Door beelden van terroristische aanslagen te ver-

binden met extremistische elementen binnen de islam roept Wilders een eenzijdig beeld op van deze godsdienst, aldus de Raad. De kerken onderkennen de verschrikkingen van geweld en wijzen uiteraard iedere vorm van terrorisme af. Ze zijn echter ook van mening dat met een genuanceerdere analyse van de huidige politieke situatie in bepaalde delen van de wereld de dialoog met de islam en de ontwikkeling van de democratische samenleving een grotere dienst wordt bewezen.

De kerken blijken verdere contacten te kunnen aangaan met andere religieuze groepen, soms zelfs - hoe wrang het ook moge klinken - dankzij de film. Zowel plaatselijk als landelijk weten mensen die verantwoorde-lijkheid dragen voor religieuze groepen elkaar soms makkelijker te vinden. De Raad drong in de persverklaring ook aan om saamhorigheid in onze samenleving voorop te stellen en het opzetten van bevolkingsgroepen tegen elkaar te vermijden. Godsdienst kan nooit de bedoeling hebben om heilloos te polariseren, tot geweld uit te lokken of geweld te plegen. De kerken wijzen elke vorm van geweld op grond van religie af, zegt de verklaring. De kerken hechten veel waarde aan de waardigheid van het leven en roepen iedereen op dit te respecteren.

In een gesprek voor de NCRV-radio stelden enkele kritische bellers van stand.nl de vraag of de kerken voldoende oog hebben voor de moeilijke omstandigheden van christenen in enkele moslimstaten. De Raad herkent die kritiek en benadrukt daarom het belang van de vrijheid van godsdienst zowel in westerse landen als in andere culturen.

E-FLITS

De Raad van Kerken verzorgt vanaf heden een maandelijks e-flits. Het gaat om een mailbericht dat gratis naar abonnees wordt verstuurd. De flits bestaat uit enkele korte berichten ter grootte van een A4-tje. De Raad wil op die manier snel en bondig informatie geven aan oecumenisch geïnteresseerden. Voor achtergronden zal men te allen tijde te rade moeten gaan bij de website of bij Oecumenisch Bulletin. Men kan zich op e-flits abonneren via de website van de Raad: www.raadvankerken.nl Het abonnement kan op ieder gewenst moment weer worden opgezegd. De flits verschijnt in beginsel steeds op de eerste maandag van een nieuwe maand.

OECUMENISCH BULLETIN

Oecumenisch Bulletin, het blad dat nu voor u ligt, zal voortaan nog drie keer per jaar verschijnen: een zomer/herfstnummer (mei/juni), een winternummer (november) en een voorjaarsnummer (februari). Daarnaast zijn er de themanummers, die evenals voorheen onder de titel 'Oecumenische Bezinning' verschijnen. Deze themanummers verschijnen een of twee keer per jaar.

VICE-VOORZITTER VAN DE RAAD

Prof. dr. Marius van Leeuwen (1947) is gekozen tot vice-voorzitter van de Raad van Kerken. Van Leeuwen is sinds 1993 remonstrants kerkelijk hoogleraar aan de faculteit godgeleerdheid van de universiteit Leiden. Hij doceert systematische en bijbelse theologie, liturgiek en geschiedenis van de remonstranten. De nieuwe vice-voorzitter heeft een lange staat van dienst op oecumenisch gebied.

Marius van Leeuwen volgt Hans van Vliet op, die als kolonel binnen het Leger des Heils een benoeming heeft ontvangen in Papua-Nieuw-Guinea. Hans van Vliet is chef-secretaris geworden, zijn vrouw territoriaal secretaris vrouwenorganisaties. In de praktijk betekent het dat zij het kerkgenootschap op het schiereiland gaan leiden. Hans van Vliet werkte als directeur van de kerkelijke afdeling van het Leger des Heils in Nederland. Hij en zijn vrouw Marja van Vliet hebben op vrijdag 15 februari afscheid genomen.

Prof. dr. Marius van Leeuwen

AFSCHEID

Dr. Ton van Eijk heeft onlangs (9 april jl.) officieel afscheid genomen van de Raad van Kerken. Hij was voorzitter van de Raad in de periode 1998-2007. De laatste maanden werkte hij als interim secretaris voor de Raad. Eerder was hij onder meer voorzitter van de sectie Geloofsvragen van de Raad. Hij werkte ook als docent Ecclesiologie en Oecumenica aan de Theologische Hogeschool Amsterdam en de Katholieke Universiteit Utrecht. Ook was hij voorzitter van wat nu heet de Katholieke Vereniging voor Oecumene, toen: St. Willibrordvereniging.

Ook dr. Bas Plaisier vertrekt als lid van het moderamen van de Raad van Kerken, nu hij op 6 juni afscheid heeft genomen als sriba van de Protestantse Kerk in Nederland. Dr. B. Plaisier wordt opgevolgd door dr. Arjan Plaisier.

Dr. Ton van Eijk bij zijn afscheid

IN MEMORIAM

Hoewel we wisten van zijn ziekte, bereikte ons toch nog onverwachts het bericht van het overlijden van bisschop Bert Wirix. Bert Wirix heeft als vertegenwoordiger van de Oud-Katholieke Kerk sinds 1995 zitting gehad in de plenaire Raad, eerst als secundus, sinds het begin van deze eeuw als primus. Hij stelde zich bescheiden op en maakte bij cruciale punten duidelijk dat hij onverkort de oecumene hoog in het vaandel droeg. Een citaat: 'Het gaat er in de oecumene om dat we elkaar ontmoeten. Soms zie ik de kerken hun veren oppoetsen. Daarmee kom je niet tot elkaar.'

IN VRIJHEID VERBONDEN

De Raad van Kerken blijft onverkort deelnemen aan het initiatief 'In vrijheid verbonden'. Het gaat daarbij om een groep, ontstaan naar aanleiding van het Zilveren regeringsjubileum van koningin Beatrix. De groep heeft een interreligieus karakter. Naast een gezamenlijke viering vinden er ontmoetingen plaats met een bezinnend karakter. De meest recente ontmoeting vond plaats in april in Utrecht. Dr. J.A.O.L. Vercammen is de vertegenwoordiger vanuit de Raad van Kerken.

21 juni 1968 – 40 – 21 juni 2008

Het jaar 2008 staat op de kalender, het jubileumjaar van de Raad van Kerken in Nederland. Precies 40 jaar na de oprichting op 21 juni 1968 vierten we op zaterdag 21 juni 2008 dit heugelijke feit. Wat staat er te gebeuren?

De Raad van kerken als waakvlam van de Geest.

40 jaar Raad van Kerken vraagt om geschiedschrijving! Die gaat er dan ook komen. Een groot aantal auteurs die op allerlei wijze betrokken zijn bij de Raad hebben hun schouders gezet onder dit karwei. Met recht kan er van 'karwei' gesproken worden, omdat er onderzoek is gedaan in tientallen meters archief! Daarmee komt een heel scala van activiteiten, gesprekken, discussies, kerkendagen en nog veel meer aan de orde. De Raad groeide vanaf 1968 uit tot een ontmoetingsgebeuren van kerken die in getuigenis en dienst gestalte gaven aan de gemeenschap van kerken. Daarin kwamen zowel de geloofsvragen, de vragen van ambt, sacramenten en kerkvisie aan de orde als de gezamenlijke dienst aan de samenleving, van ouds de twee lijnen van de oecumene.

Duidelijk blijkt dat de Raad in een breed netwerk staat van het geheel van regionale en lokale raden van kerken, kerken, internationale oecumenische organen, politieke en maatschappelijke organisaties alsmede van organisaties van andere religies en levensbeschouwingen.

Allereerst geeft Herman Noordegraaf een algemeen overzicht van de geschiedenis van de Raad. Daarna volgen specifieke bijdragen te weten: Geloven en kerkelijke gemeenschap (Ton van Eijk en Martien Brinkman), vierten (Henk van Waveren en Evert de Jong), internationale zaken (Greetje Witte-Rang en Piet Terhal), sociale vragen (Herman Noordegraaf), dienst

(Hans Vermeer), interreligieuze ontmoeting (Gé Speelman en Karel Steenbrink), gender, vrouw in kerk en samenleving (Ans Brandsma en Jeanette Deenik-Moolhuizen), lokale en provinciale oecumene (Geert van Dartel), de band met de internationale oecumene (Marius van Leeuwen), de Raad van Kerken en zending en missie (Alle Hoekema).

In deze bijdragen doen de auteurs verslag van wat geprobeerd en wat bereikt werd, van wat mislukte of wat nog op de rails staat.

Het boek eindigt met een hoopvol toekomstperspectief van Anton Houtepen, dat ook uit de titel spreekt: de Raad als *Waakvlam van de Geest!*
De bundel zal voorts interviews bevatten met de voormalige algemeen secretarissen Herman Fiolet en Ineke Bakker, met oud-voorzitter Dick Mulder en met mgr. Ernst, die jarenlang vice-voorzitter was. Voorts is een kort portret opgenomen van wijlen dominee Wim van der Zee
De presentatie van het boek vindt plaats op de jubileumviering.

Anton Houtepen, Herman Noordegraaf, Mijne Bosman (red.), Waakvlam van de Geest – 40 jaar Raad van Kerken in Nederland, Uitgeverij Meinema, Zoetermeer, omvang ongeveer 200 pp. Prijs € 19,90. Te verkrijgen op de jubileumviering op 21 juni. Daarna bij de Raad van Kerken, bij verschillende lidkerken van de Raad, en in de boekhandel.

AGENDA

Week van gebed voor de eenheid

De Week van gebed voor de eenheid van de christenen in 2009 is van 18 tot 25 januari. De zondag van de eenheid is 18 januari. Het thema luidt: *Eén in Gods hand*. Centrale bijbeltekst is Ezechiël 37:17. In overleg met de Evangelische Alliantie en rekeninghoudend met het aangereikt materiaal is men gekomen tot een eensluidend thema. Ook de EA zal dus dit thema hanteren. De Raad hoopt dat men in lokale raden van kerken, groepen en gemeenten de samenwerking zoekt. Het materiaal (boekje, poster) zal in september gereed zijn.

Werkdag Vluchtelingen

Zoals elk jaar wordt ook dit jaar weer een werkdag gehouden voor allen die op de een of andere wijze betrokken zijn bij vluchtelingen en asielzoekers. De dag wordt gehouden op zaterdag 1 november in Scholengemeenschap Guido de Brès te Amersfoort. Het programma moet nog definitief worden vastgesteld. Zodra gereed, kunt u het programma vinden op de website van de Raad.

Duitse Kirchentag

De 32ste Kirchentag in Duitsland wordt gehouden van 20 tot en met 24 mei 2009 in Bremen. Het thema van de kerkendag is: 'Mens, waar ben je?', ontleend aan Genesis 3,9. Men kan als bezoeker de kerkendag bezoeken en ook inbreng aan het programma hebben. Er is een website www.kirchentag.de. Ds. Corry Nicolay is vanuit de Protestantse Kerk in Nederland als Nederlands contactpersoon lid van de Internationale Commissie van de Kirchentag (corrynicolay@hetnet.nl).

OECUMENE TER PLAATSE

Vakantiegeld delen

Je kan natuurlijk je vakantiegeld helemaal zelf opmaken. Maar in navolging van onder meer de werkgroep Armoede van de Wageningse Raad van Kerken zijn er steeds meer kerken die leden wijzen op de mogelijkheid een deel van het vakantiegeld te gunnen aan minder gefortuneerde mensen. In Emmeloord, zo bericht de regionale pers, loopt dit jaar een soortgelijke actie. Uit de armoede-enquête die de kerk ter plaatse vorig jaar hield gaven 200 mensen aan niet op vakantie te kunnen.

Vrijgemaakte run

Ds. Ruud de Boer, predikant van de gereformeerde kerk De Koningshof in Leusden, heeft de Interfaith halve marathon in Luxemburg gewonnen. Dat melden verschillende kranten in Nederland. Aan deze wedstrijd deden geestelijken van zes verschillende religies uit zeven Europese landen mee.

Doel was een signaal te geven dat religie niet tot strijd en verdeeldheid hoeft te leiden, maar ook kan bijdragen aan vrede en eenheid. Ruud de Boer bleef in de laatste kilometers een Duitse collega net voor en finishte in 1.28.10.

Spurwerk op internet geeft aan dat ds. De Boer gereformeerd-vrijgemaakt predikant is. Misschien een uitdaging voor zijn kerken om allemaal nog iets harder te lopen voor de oecumene?

(H)eerlijk diner als basis voor solidariteit

Een (h)eerlijk diner als basis voor solidariteit. Met die formule heeft de werkgroep Eerlijke handel van de Raad van Kerken Leidschendam-Voorburg enkele maanden geleden al weer voor de derde keer een vakantie mogelijk gemaakt voor kinderen die niet eerder op vakantie konden. De Raad werkt in dezen samen met Eglise Evangélique de la Haye, een protestantse gemeenschap met mensen uit Centraal-Afrika en met name Kongo. Liefst 120 gasten konden worden verwelkomd.

Vredesboom

De Raad van Kerken in Leidschendam-Voorburg heeft een vredesboom met een bank helpen verwezenlijken bij het monument ter plaatse voor vrede en veiligheid. Met collecten en promotie vroeg de Raad geld en aandacht voor de nieuwe herdenkingsplek in het Sijtwendepark te Voorburg. Ook de namen van de joodse slachtoffers staan op het gedenkteken vermeld. Voorzitter ds. Joke van Maanen schrijft in het jaarverslag dat de realisatie van het monument tot de belangrijkste activiteiten van de Raad hebben behoord in de achterliggende periode.

Contact van de Gemeente Groningen met de kerken

De belangstelling van de Gemeente Groningen voor contact met de kerken is flink op de voorgrond gekomen, meldt het jaarverslag 2007 van de stedelijke Raad van Kerken Groningen. Na de kennismakingsbijeenkomst met het College van B&W op 1 december 2006 waren er diverse uitnodigingen voor gesprekken en bijeenkomsten van de kant van de Gemeente. Dit heeft te maken met de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) per 1 januari 2007.

Er is behoefte bij maatschappelijke partners, maar ook bijvoorbeeld bij de joodse gemeente en de beide moskeegemeenschappen, om contact te kunnen hebben met 'de kerken'. Dit dient een uitnodiging te zijn voor de lidkerken om actief (via hun vertegen-

woordigers in de Raad of anderszins) blijf te geven van het 'dragen' en mede vormgeven aan het gemeenschappelijke gezicht, en het gestalte geven aan een gezamenlijke 'presentie' in de stad. Dit kan niet blijven bij een passieve 'instemming' bij het optreden van de enkeling, die bij dergelijke gelegenheden 'namens de kerken' acte de présence geeft. Ook het driemanschap, dat momenteel drie plaatsen heeft in de bijeenkomsten van het, inmiddels officiële, stedelijke WMO-Platform (vanuit Raad van Kerken, Evangelisch Contact Groningen en Reformatorisch WMO-overleg) heeft een actieve achterban nodig, wil er effectief gestalte gegeven worden aan de maatschappelijke betrokkenheid van de kerken en christelijke geloofsgemeenschappen in de diverse clusters ('prestatievelden') van de WMO-zorg in de stad.

Creatieve samenwerking

De kerken in Maassluis hadden er afgelopen jaar wel een creatieve oplossing voor. Nadat de Raad van Kerken en de Evangelische Alliantie de periode van de Week van Gebed hadden afgestemd wisten afgevaardigden van zeven kerken ter plaatse en de voorzitter van de Raad van Kerken in Maassluis ook de twee thema's wel in elkaar te weven. Het 'Bid onophoudelijk' van de Raad van Kerken en het 'Bidden met open handen' werd sa-

mengebracht tot 'Bid onophoudelijk met open handen'. De beide dagthema's werden iedere dag gekoppeld in een korte overdenking en ook de gebedspunten van beide materialen werden samengevoegd. In een terugblik schrijft de Raad, dat er steeds meer samenwerking plaats vindt tussen de kerken: de voedselbank, de alpha-cursus, stichting Present, evangelisatieacties, jongerenwerk en gebedsacties.

Dominicaanse vasthoudendheid

Een volgende studiedag van de Dominicanen moet gaan over kerkplanting en kerkstichting. Dat schrijft Henk Baars in een evaluatie over de studiedag die eind vorig jaar in de Amsterdamse Domincuskerk werd gehouden over het ambt.

De studiedag op 10 november werd gehouden naar aanleiding van het rapport over Kerk en Ambt in de Rooms-Katholieke Kerk. Het rapport zegt dat je in de geloofsgemeenschap zelf een voorganger kiest en daarmee datgene bestendigt wat al is gegroeid. Daar zit tegelijk de spanning naar het grote geheel en de loyaliteit naar het geheel van - in dit geval - de Rooms-Katholieke Kerk.

Vredesweek in september

De Vredesweek zal dit jaar plaatsvinden van 20 t/m 28 september. Het thema is *Kiezen voor vrede*. Achterliggende gedachte is, dat vrede niet vrijblijvend is. Men kiest ervoor. Met alle consequenties vandien. Op de website schrijven IKV en Pax Christi: "Het verplicht om je open te stellen voor 'de ander' en je stem te verheffen als die ander kwaad wordt aangedaan. Soms verplicht het om op te staan tegen de gangbare stroom, met mogelijke verstrekkende gevolgen zoals uitsluiting. In tijden van oorlog kan de keuze voor vrede zelfs levensbedreigend zijn." Len Munnik heeft ook dit jaar weer een cartoon gemaakt die bij de vredesweek past. Via de website kan men materiaal downloaden, waaronder een poster. *Zie verder:* <http://www.ikvpaxchristi.nl>

Internationale religieuze conferentie, Den Haag, december 2008

Religieuze tegenstellingen spelen vaak een rol in conflicten. Of het nu gaat over de Balkan, het Midden-Oosten, India-Pakistan of Afrika. Vandaar dat deze thematiek centraal staat op een internationale conferentie van religieuze leiders in Den Haag op 9 en 10 december 2008. Aanleiding om een dergelijke conferentie in Den Haag te organiseren is het feit dat het Internationale Vredeshof honderd jaar in Den Haag zetelt. Het doel is religieuze leiders van wereldgodsdiensten bij elkaar brengen. Naar verwachting zullen zo'n 50 religieuze leiders de conferentie bezoeken. De Haagse kerken zijn bij de organisatie betrokken.

Schiedamse kerken open

De Raad van Kerken in Schiedam organiseert op 21 juni een open kerkendag. Alle gebouwen zijn op die dag open van 10.00 tot 16.00 uur. In verschillende gebouwen zijn activiteiten georganiseerd.

Oecumenelezing in Appingedam

Hoe kan je een inspirerende visie presenteren zonder te claimen de waarheid in pacht te hebben? Dat dilemma staat centraal bij de oecumenelezing op 19 september van de Raad van Kerken in Appingedam. Kan geloof wel flexibel zijn als het tegelijk vitaal en krachtig wil wezen? Geïnteresseerden kunnen terecht in de Nicolaïkerk, Wijkstraat 30 te Appingedam. Aanvang 15.00 uur.

Herdenking ramp Schiphol

De nacht van 26 op 27 oktober is in het publieke geheugen gegrift. Het is de nacht waarin de brand in het detentiecentrum Schiphol plaatsvond. De raad van kerken Hoofddorp organiseert de herdenking samen met de gemeente Haarlemmermeer in samenwerking met de Basisbeweging Nederland. Yosé Höhne-Sparborth, voorzitter van de Basisbeweging schrijft: "Alle betrokkenen hopen erop, dat veel kerkgenootschappen zich willen aansluiten bij dit herdenken door in hun vieringen van 26-27 oktober te memoreren dat elf mensen omkwamen die enkel vastzaten omdat men ze wilde uitzetten (deels ten onrechte), en dat een cultuur van vijandigheid jegens vreemdelingen het beleid mogelijk maakte dat uitliep op zo'n ramp'.

GEEN RECHT OM DE MOED TE VERLIEZEN

Voor velen uit het circuit van de Raad van Kerken is Harry de Lange een bekend persoon. Hij was zeer actief zowel in de Nederlandse als in de internationale oecumene. Voor de Raad van Kerken in Nederland was hij onder andere voorzitter van de Sectie Sociale Vragen en lid van de werkgroep Kerk en Ontwikkelingssamenwerking. Opdat ook toekomstige generaties kennis kunnen nemen van het vele wat hij heeft gedaan, is aan het leven en het werk van H.M. (Harry) de Lange een proefschrift gewijd.

Het proefschrift is geschreven door de theologe Greetje Witte-Rang. Zij heeft vaak met De Lange samengewerkt en is door hem binnengeleid in de wereld van de oecumene. Als een onvermoeibare ijveraar voor gerechtigheid leerde zij De Lange kennen en dat inspireerde haar zozeer dat zij een promotieonderzoek aan hem wilde wijden. Zij begon daarmee in 1999, toen De Lange nog leefde. Tot zijn overlijden in 2001 voerde zij met hem gesprekken, die zijn verwerkt in het proefschrift. Daarnaast bestudeerde zij een ongelofelijke hoeveelheid literatuur en sprak zij met mensen die met De Lange hadden samengewerkt of die tot zijn uitgebreide netwerk behoorden. Dit alles heeft geleid tot een informatief en zeer lijvig boekwerk, waarmee Greetje Witte-Rang op 14 maart in een bomvolle senaatskamer van de Universiteit van Utrecht terecht de doctorstitel heeft verworven.

Biografie

Het proefschrift bestaat uit twee delen. Het eerste deel is een uitvoerige biografie van De Lange. Deze biografie is tegelijk een tijdbeeld. De ontwikkelingen in de oecumenische beweging en in de Nederlandse politiek worden beschreven, voor zover De Lange erbij betrokken was. Voor wie in hetzelfde segment van de samenleving actief is geweest, is dat allemaal heel herkenbaar. Voor iemand die niet oecumenisch meeleefde en geen sympathie had voor linkse politieke denkbeelden, zal deze beschrijving van het tijdbeeld verrassend zijn en mogelijk bijdragen aan meer begrip voor Harry de Lange en zijn gedrevenheid voor gerechtigheid. Aan dat begrip ontbrak het nog wel eens. De Lange werd door sommigen beschouwd als een drammer, die weinig op had met mensen die een andere visie waren toegedaan dan de zijne.

Zijn gedrevenheid leidde tot een gigantisch aantal activiteiten, artikelen, geschriften en spreekbeurten. De Lange was lid, bestuurslid, voorzitter van ontelbaar veel organisaties: in de kerk, in de nationale en de internationale oecumenische beweging, in de politiek, op het terrein van ontwikkelingssamenwerking, bestrijding van apartheid, contacten met Oost-Europa. Over al deze organisaties is informatie opgenomen. Alleen al daarom is het boek de moeite waard. Door zijn betrokkenheid bij de vele organisaties bouwde De Lange een groot netwerk op van mensen die hij – even – kon bellen, met wie hij kon overleggen en samenwerken. Van een aantal van hen wordt in het biografisch gedeelte van het proefschrift een portret geschetst: leermeesters, gesprekspartners, vrienden.

Het proefschrift draagt de titel *Geen recht om de moed te verliezen*. Harry de Lange

gaf het zijn leven lang niet op mensen te winnen voor een samenleving die rechtvaardig georganiseerd zou zijn. Daarom vervulde hij talloze spreekbeurten en was hij een groot voorstander van vormingswerk en toerusting. Tot dit alles werd hij gedreven door hoop, waarover hij zelf heeft gezegd: 'Ik heb geen argument, waarom wij ons niet zouden blijven oriënteren op deze hoop. Hoop als oriëntatie, waardoor het heden wordt opengebroken; hoop waardoor men geen vrede heeft met de gegeven werkelijkheid, maar zich daartegen begint te verzetten (...); hoop die een hartstocht heeft voor het onmogelijke'.

Greetje Witte-Rang, Geen recht om de moed te verliezen – leven en werken van dr. H.M. de Lange (1919-2001). Zoetermeer, 2008, € 29,50.

De nieuwe doctor wordt aefeliciteerd tijdens de receptie

BOSSEY ZIET UIT NAAR NEDERLANDSE INBRENG

Het oecumenisch centrum Bossey van de Wereldraad van Kerken in Genève kan goed nieuwe Nederlandse studenten, pastores en predikanten gebruiken, die deel willen nemen aan de Graduate School of zelfs de Master-opleiding. Dat schrijft ds. Margarithe Veen, voorzitter van de Stichting Steunfonds Bossey Nederland.

Zij stelt vast dat het aantal studenten uit West-Europa te laag is. Mogelijk dat Nederlandse studenten zich laten weerhouden door de kosten. Vandaar dat de stichting aangeeft te helpen bij het aanschrijven van fondsen om de kosten van zo'n vorming op Bossey te betalen. Verder is het mogelijk om als groep een bezoek te brengen aan Bossey.

Tot de dag van vandaag komen er ieder jaar 35 studenten, pastores en predikanten uit alle delen van de wereld met ieder zijn eigen confessionele achtergrond. Er is de mogelijkheid om eind juni al te komen voor een cursus Engels en aansluitend de Graduate School te volgen van oktober tot en met februari. Een aantal van deze Graduate studenten blijft vervolgens voor hun masters van maart tot en met eind juni. De meeste afstudeerscripties gaan over de kerk in het eigen land en over de vraag hoe de kerk een bijdrage zou kunnen leveren aan gesprekken met andere kerken, maar ook aan de dialoog met moslims.

Margarithe Veen

Margarithe Veen prijst Bossey, vanwege de prachtige ligging, maar ook omwille van de liturgie en de oecumenische benadering. "Juist dat we in Bossey samen leefden als een oecumenische gemeenschap, als een groep mannen en vrouwen, gelovigen en zoekenden naar een weg met die Ene, doet mij nog steeds geloven in datgene wat ons als christenen of als gelovigen wereldwijd door alle confessies heen met elkaar verbindt; het geloof in een God die zich bekommert om ons mensen en deze wereld."

Meer informatie: www.oikoumene.org/index.php?id=bossey.

BERICHTEN

RUIMTE VANUIT PKN VOOR OECUMENE

De synode van de Protestantse Kerk in Nederland (PKN) heeft unaniem uitgesproken dat de oecumene in Nederland is gebaat bij "een solide Raad van Kerken" en met "creatieve initiatieven voor het bijeenbrengen van de grote verscheidenheid aan christenen in Nederland".

De uitspraak van de synode vond plaats eind april bij de bespreking van 'Meegaan in de beweging van de Heilige Geest', een beleidsnota over oecumene.

De synode deed principiële uitspraken, zoals de verklaring: "Oecumene behoort tot de kern van het kerk-zijn." Men wil een betrouwbare partner blijven in de Raad van Kerken en men wil zich inspannen voor kerken en groeperingen naar analogie van het Global Christian Forum.

Extra aandacht vraagt de PKN voor de wederzijdse dooperkenning tussen kerken. Verder vroeg de synode om contact met de rooms-katholieke bisschoppen. De vraag naar de oecumenische mogelijkheden van de Romana moet daarbij aan de orde komen.

OLYMPISCHE SPELEN

De Remonstrantse Broederschap heeft gevraagd om extra aandacht voor de mensenrechten in China. Aanleiding zijn de Olympische Spelen die in het immens grote land worden gehouden en die de politieke werkelijkheid voor bijvoorbeeld inwoners in Tibet kunnen laten ondersneeuwen. Hoewel de Raad van Kerken geen specifieke bijeenkomst in dit kader op het programma heeft staan, is het zeer wel mogelijk om plaatselijk deze andere zijde van China een plaats te geven in voorbeden, stukjes op een site of anderszins.

MILIEUMATERIAAL

De projectgroep Kerk en milieu van de Raad van Kerken heeft een project gestart rond schepping, milieu en duurzaamheid. Er is een werkgroep gevormd die exegetisch, inspirerend praktisch en liturgisch materiaal verzamelt en gebruikt voor een website en een folio-uitgave. Iedereen wordt hartelijk uitgenodigd gedichten, gebeden, liederen, bezinnende teksten of suggesties voor kerkelijke milieu-activiteiten op te sturen naar tinibrugge@freeler.nl

RELIGIEUS ALIBI VOOR OORLOG

De meeste religieuze leiders in Bosnië-Herzegovina steunden tijdens de Bosnische oorlog (1992-1995) nationalistische politici en hebben de oorlog gerechtvaardigd. Dat blijkt uit een onderzoek dat vredesorganisatie IKV Pax Christi en Bureau Beleidsbeïnvloeding Ontwikkelingssamenwerking (BBO) hebben uitgevoerd.

Slechts enkele rooms-katholieke, orthodoxe en islamitische geestelijken verzetten zich tegen het nationalisme en trachtten door middel van interreligieuze dialoog vrede dichterbij te brengen. Nog altijd laat de samenwerking tussen de verschillende religies te wensen over.

ZORG OVER ZIMBABWE

Het moderamen van de Raad van Kerken in Nederland vraagt christenen en kerken aandacht te besteden aan de situatie in Zimbabwe en te bidden voor een verbetering van de situatie. Deze oproep gaat gepaard met een ondersteunende brief die namens de Raad vanuit Nederland is verstuurd naar de Zimbabwaanse Raad van Kerken. De oproep is verstuurd op 25 april.

De Raad van Kerken in Zimbabwe (ZCC), de Rooms-Katholieke Bisschoppenconferentie (ZCBC) en de Evangelische Gemeenschap van Zimbabwe (EFZ) hebben een gezamenlijke verklaring doen uitgaan waarin ze waarschuwen voor een mogelijke volkerenmoord in Zimbabwe. "Wij waarschuwen de wereld dat wij spoedig getuige zullen zijn van een genocide als die in Kenia, Rwanda en Burundi, als er niets wordt gedaan om de mensen van Zimbabwe uit hun gevaarlijke situatie te verlossen", schrijven de drie kerkelijke organisaties.

De uitslag van de presidentsverkiezingen van 29 maart was op 25 april nog niet bekend; gesteld werd dat het land in een diepe crisis verkeert. President Mugabe en zijn partij ZANU-PF lijken de absolute macht aan zich te willen houden. Mensenrechtenorganisaties als Amnesty International en Human Rights Watch melden dat de talloze fundamentele rechten met voeten worden getreden. Er zouden zelfs speciale kampen zijn opgezet om oppositieleiders te martelen.

De Raad van Kerken in Zimbabwe betuigde in 2003 en 2006 openlijk schuld voor het onvoldoende steun verlenen aan de bevolking in de politieke en economische crisis. De Raad noemde zichzelf te passief, terwijl er sprake was van 'geweld, verkrachting, intimidatie, vervolging en andere vormen van marteling die de natie verwoestten'. In een verklaring vorige week naar buiten gekomen vraagt men onomwonden de uitslag van de

verkiezingen te melden. Men distantieert zich van het geweld tegen de oppositie en vraagt de bevolking om de democratische rechten vreedzaam te verwerven. Men zoekt ook de internationale en Afrikaanse gemeenschap om steun. De Raad van Kerken in Nederland heeft in reactie een brief geschreven naar de Raad van Kerken in Zimbabwe vanuit het beginsel: 'waar een lid lijdt, lijden alle leden'. In de brief wordt solidariteit betuigd met de zusterorganisatie en men spreekt waardering uit voor de duidelijke stellingname van de Raad in Zimbabwe. De Nederlandse Raad vraagt tegelijk aan kerken in Nederland om de situatie in Zimbabwe te noemen in het eigen werk en onderdeel te laten zijn van de voorbede.

Op 2 mei is er ondertussen een officiële uitslag van de verkiezingen naar buiten gebracht, waarbij gesteld werd dat de oppositie onvoldoende stemmen had gekregen om direct te zijn verkozen. De overheid heeft een tweede ronde aangekondigd op 27 juni.

MIGRANTEN GEVEN NIEUWE INPUT

Migranten zullen de kerk ingrijpend beïnvloeden. Die verwachting sprak Alessia Passarelli uit tijdens de Europese ontmoeting van de secretarissen van de Raden van Kerken in Europa. Zij presenteerde tijdens de bijeenkomst in Palermo het rapport 'Mapping migration', waarin zij met haar collega Darrell Jackson ingaat op de reactie van de kerken op de veranderingen in Europa qua bevolking. Het rapport is gemaakt in opdracht van de Kerkelijke Commissie voor Migranten in Europa (CCME) van de Conferentie van Europese Kerken (CEC) en de Wereldraad van Kerken. Het verscheen in april 2008.

"Het zal per land verschil maken", meent Alessia Passarelli, "in hoeverre de migranten invloed krijgen op de kerk. In een land als Italië zal het voor de protestanten een manier van overleven zijn om aansluiting te zoeken bij de migranten. Voor de rooms-katholieken is het minder van vitaal belang, omdat men daar vanuit een meerderheids-

positie eenvoudigweg een priester de vreemde taal laat leren om vervolgens alle rooms-katholieke gebruiken in de volkstaal te communiceren."

Het rapport laat voor het eerst zien hoeveel migranten er zijn en hoe de kerken hierop reageren. Nederland telt ruim 700.000 migranten en met zo'n 4,1 procent van de bevolking zijn er landen met een hoger percentage, zoals Zwitserland (20 procent), Oostenrijk (10 procent) en België (8,6 procent), en landen met een beduidend lager cijfer, zoals Tsjechië (2,5 procent) en Finland (2,2 procent), en vergelijkbare landen zoals Denemarken (5 procent) en Italië (4,5 procent). Verreweg de meeste migranten komen uit Europa zelf (tweederde). De rest komt uit een ander land.

Het rapport laat zien hoe mensen reageren op de vraag naar een mogelijke buurman uit een ander land. Cijfers uit 2001 worden

foto op de omslag van het rapport

daartoe opnieuw geanalyseerd. Nederland behoort daarin met IJsland en Zweden tot de meest verdraagzame landen. 8,8 procent heeft er moeite mee als de burens van een ander levensovertuiging zijn. Het gemiddelde ligt op ongeveer 20 procent. Let wel het gaat hier om cijfers nog van voor de aanval op de Twin Towers.

De onderzoekers zochten uit in hoeverre de kerkgang een rol speelt op het gedrag.

Daaruit blijkt dat naarmate men vaker naar de kerk gaat, er meer ruimte is voor mensen met een andere levensovertuiging.

Het aantal migranten is in 2006 weer onder de 200.000 gezakt, op het niveau van 1987. In 1992 reikte het tot ongeveer 700.000 migranten. Men pleit voor een open ontvangst van de nieuwe migranten.

HET ONZE VADER

Het Onze Vader is een tekst die heel veel mensen uit het hoofd kennen. Maar het is niet voor iedereen dezelfde tekst. We bidden om de komst van 'uw rijk' of van 'het koninkrijk'. We vergeven 'onze schuldenaren' of 'onze schuldenaars'. We willen niet in 'bekoring' of in 'verzoeking' worden gebracht.

Naar aanleiding van de bevestiging van de nieuwe algemeen secretaris zijn er vragen binnengekomen over de in de dienst gebruikte versie van het Onze Vader, uit De Nieuwe Bijbelvertaling. De kerken in de Raad van Kerken hebben over deze oecumenische versie gesproken en laten het initiatief aan de kerken om de nieuwe tekst te oefenen. Om een beetje aan de oecumenische versie te wennen hieronder nog een keer de gekozen bewoordingen met de suggestie om het bij een oecumenische viering eens op de liturgie op te voeren.

Onze Vader in de hemel,
laat uw naam geheiligd worden,
laat uw koninkrijk komen
en uw wil gedaan worden
op aarde zoals in de hemel.
Geef ons vandaag het brood
dat wij nodig hebben.
Vergeef ons onze schulden,
zoals ook wij hebben vergeven
wie ons iets schuldig was.
En breng ons niet in beproeving,
maar red ons uit de greep van het kwaad.
Want aan u behoort het koningschap,
de macht en de majesteit,
tot in eeuwigheid.
Amen.

VAN PROGRAMMAMAKERS TOT KABINET

Ter gelegenheid van het 40-jarig bestaan van de Raad van Kerken in Nederland komen er in Amersfoort verschillende felicitaties binnen. Hieronder een bloemlezing.

Denkend aan de Raad van Kerken

Als ik aan de Raad van Kerken denk, zie ik de kleuren van Bazel, dan geniet ik van kerken samen die in Europa hun stem laten horen over gerechtigheid, heelheid en vrede. Als ik aan de Raad van Kerken denk, dan ben ik weer even in Seoul, dan mag ik me laven aan de wereldwijde inzet voor het conciliair proces. Als ik aan de Raad van Kerken denk, dan mag ik delen in de hoop van Graz waar duizenden christenen uit heel Europa een profetische boodschap lieten horen over de betekenis van religie in deze tijd. Als ik aan de Raad van Kerken denk, dan word ik ook geraakt in Nederland en dan word ik ontroerd door de voortdurende compassie met de kwetsbaren in onze tijd. Als ik aan de Raad van Kerken denk, dan hoor ik de

Leo Fijen

Charta Oecumenica en dan ben ik blij dat de christenen in Nederland elkaar zoeken om hun boodschap en hun verbondenheid uit te dragen. Raad van Kerken: dat is de boodschap van Christus, ver weg en dichtbij. Dank voor zoveel gelovige inspiratie!

Leo Fijen, KRO

40 jaar oecumene in Nederland en nu

Ik heb de Raad van Kerken actief meegeemaakt met mannen van stavast als voorzitter Henk Berkhof en secretaris Herman Fiolet. Het was de tijd van 'getuigen van de hoop die in ons leeft', waarbij de oecumene zich als een inktvlek over kerkelijk Nederland spreidde, wat meer in het Noorden en wat minder in het Zuiden. De Raad sprak zich uit over neutronenbommen en een boycot van Zuid-Afrika.

Daarna kregen we de periode dat we voorzitter Dick Mulder en secretaris Wim van der Zee voor de microfoon hadden. De Raden van Kerken, lokaal, provinciaal en landelijk, hielden zich nadrukkelijk ook bezig met de

vrede, met het verzet tegen kernwapens; er was het overleg tussen joden en christenen en de vraag hoe de kerk dan moest kijken naar de christelijke Palestijnen; de kerken liepen tevergeefs te hoop tegen de opening van winkels op zondag. De Raad timmerde aan de weg in het publieke debat, maar het geloofsgesprek over de eenwording van de christelijke kerk had zijn grenzen wel bereikt; het prikkeldraad bleek op sommige plekken nog erg hoog en scherp.

De laatste jaren was het aan voorzitter Ton van Eijk en secretaris Ineke Bakker om de Raad gestalte te geven in kerk en samenleving. Er waren Kerkendagen in Kampen en

Zwolle, interreligieuze ontmoetingen in Utrecht. Op de heide in Drenthe sprak de Raad van Kerken zijn onvoorwaardelijk steun uit aan vluchtelingen die niet meer terug konden naar hun thuisland. Maar als het ging om de oecumene Wat is dat nu weer, oecumene. Kerken werken aan hun eigen profiel en mission statement om dui-

delijk te maken wie zij zijn en waar zij voor willen staan.

Wat te doen met die toch dwingende oproep van Jezus 'opdat zij allen één zijn'? Als Raad, met Henk van Hout als voorzitter en Klaas van der Kamp als secretaris, gestadig verder gaan. Met veel sterkte en inspiratie.

Teun-Jan Tabak, journalist

Alle lof voor de Raad

Van huis uit ben ik op en top katholiek. Wel oecumenisch katholiek. Mijn vader was een oecumenicus avant la lettre. Hij was niet gelukkig met de scheiding van de kerken en voelde niets voor de verzuiling in de samenleving. Ter illustratie: in de oorlog moesten wij evacueren. We werden ondergebracht bij een streng gereformeerd gezin. Een gastvrije ontvangst, we leefden en baden samen en gingen beurtelings met elkaar naar de kerk. Dat was toen streng verboden! Mijn vader loste dat soepel op: 'Deze mensen hebben ons ontvangen zoals Jezus het gedaan zou hebben. En waarom zou je dan niet met elkaar mogen bidden en vieren?' De christelijk boodschap tot haar essentie teruggebracht. Kerkgrenzen even verschoven.

Logisch, dat ik, toen ik in de Raad kwam, moeite had met de ingewikkelde nota's en debatten over oecumene. Maar ja: de scheiding tussen de kerken is een feit, een droevig feit. Het kost veel inspanning om hun gezamenlijk-

heid te ontdekken en een rol van betekenis te spelen in het publieke debat. In de afgelopen jaren hebben heel veel mensen met grote inzet daaraan gewerkt. Hoogtepunt voor mij was het conciliair proces voor Gerechtigheid, Vrede en Heelheid van de Schepping. Alle lof voor de Raad. Van harte proficiat met hetgeen in de afgelopen veertig jaren tot stand is gebracht.

Hoe zal het verder gaan nu veel mensen losgeraakt zijn van kerkinstututen, dogma's en stellige waarheden en op zoek gaan naar hun innerlijke drijfveren om hun leven vorm te geven? Zou de Raad kans zien om al die kleine gemeenschapjes die aan het groeien zijn, te stimuleren en een lamp voor hun voeten te zijn zodat zij een wijde uitstraling zullen krijgen? Dat wens ik de Raad toe voor de toekomst.

Wies Stael-Merkx, de eerste voorzitter van de Acht Mei Beweging

